

Оригинални научни рад
УДК: 373.2:[821.163.41-14
784.4
doi: 10.5937/zrffp52-37064

СПЕЦИФИЧНОСТ И ЗАСТУПЉЕНОСТ НАРОДНИХ УСПАВАНКИ У ПРЕДШКОЛСКОЈ ВАСПИТНООБРАЗОВНОЈ ПРАКСИ

Петар М. ИЛИЋ¹

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
Факултет уметности

Анђелка М. КОВАЧ²

ЈУ Школа за основно музичко образовање Источно Ново Сарајево,
Република Српска, БиХ

Биљана М. ПАВЛОВИЋ БЕЛОЈИЦА³

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
Учитељски факултет, Призрен – Лепосавић

¹ petar.ilic@art.pr.ac.rs

² andjakovac@yahoo.com

³ biljana.pavlovic@pr.ac.rs

Рад примљен: 20. 3. 2022.
Рад прихваћен: 28. 11. 2022.

СПЕЦИФИЧНОСТ И ЗАСТУПЉЕНОСТ НАРОДНИХ УСПАВАНКИ У ПРЕДШКОЛСКОЈ ВАСПИТНООБРАЗОВНОЈ ПРАКСИ⁴

Кључне речи:
српске народне
успаванке;
деца предшколског
узраста;
музичка
педагогија.

Сажетак. Предмет истраживања су српске традиционалне народне успаванке и њихова заступљеност у предшколском васпитању и образовању. Успаванке припадају најстаријем слоју лирских народних песама и садржај су породичног васпитања и васпитнообразовног процеса у предшколској установи. Научна истраживања указују на развојни потенцијал ових песама у раном детињству, а сведоци смо тога да је обичај успављивања деце уз певање традиционалних успаванки све мање присутан у савременом животу и желимо да их актуализујемо у предшколском васпитнообразовном циклусу. У раду су представљени резултати истраживања које је за циљ имало да се утврди у којој мери васпитачи и родитељи деце предшколског узраста познају народне успаванке и колико их практикују приликом успављивања деце. Истраживањем је обухваћено укупно 692 испитаника, које су чинили васпитачи и родитељи деце са територије централне Србије и Косова и Метохије. Утврђено је да васпитачи и родитељи: 1) понекад певају народне успаванке при успављивању деце; 2) знају да певају мали број народних успаванки; 3) боље познају уметничке успаванке у односу на народне успаванке; 4) заинтересовани су за стручно образовање и усавршавање, те за упознавање народних успаванки. Закључено је да је васпитаче и родитеље деце предшколског узраста неопходно упознати са примерима традиционалних народних успаванки, обучити их за њихово извођење певањем и указати на изузетан васпитнообразовни смисао и значај ових садржаја. У истраживању су коришћене дескриптивна метода и метода теоријске анализе и синтезе.

⁴ Овај рад је резултат истраживања у оквиру пројекта *Националне успаванке у образовању и васпитању деце: предшколски програм и активности*, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (Уговор бр. 451-02-1475/2021-20/31 од 4. 3. 2022. године).

Увод

Успаванке су кратке и нежне песме једноличног ритма и једноставне мелодије, којима најчешће мајке успављују своју децу (Ковачевић, 1974). Спадају у групу лирских породичних песама и заступљене су у музичкој култури свих народа света. Истраживања указују на изузетну развојну улогу и вредност ових песама у процесу васпитања и образовања деце раног узраста.

Гинеш и Гинеш (Güneş & Güneş, 2012) наводе да беба у мајчином стомаку чује већ око двадесете недеље старости. Према њиховом мишљењу, мајкама се препоручује да током трудноће певају успаванке сматрајући их драгоценим за емоционални и свеукупни развој детета у пренаталном периоду. Учвршћујући емоционалну повезаност између мајке и детета (Takayuki & Trehub, 2004) и омогућујући њихову музичку интеракцију, успаванке постају значајан фактор раног музичког образовања (Reynolds & Burton, 2017) и основа за развијање музичке културе код деце предшколског узраста (Радынова, 2015). Научници их сматрају средством за успостављање социјалне комуникације у раном детињству, а утврђено је и да су чинилац језичког развоја деце (Nadakumara, 2017). Успаванке пружају *прве лекције мајинерне језика*, омогућавају детету да доживи језик свог народа, његову мелодичност и ритам, те да обогати речник и развије фонетички слух (Пугач, 2014).

Истичући значај песме и певања, Стошић (2016) наводи да је оно „дубоко уграђено у музички идиом једног народа“ (стр. 61). Изводећи народне успаванке, мајка изражава осећања нежности и љубави према свом детету. У њима се истовремено читавају колективна народна свест и сећања, затим естетске и етичке вредности својствене једном народу, па су важан чинилац националног васпитања (Emeksiz, 2011). Утврђено је да деца показују склоност ка култури својих мајки и да њихова акултурација започиње од рођења. У том периоду успаванке могу бити значајан садржај за развој свести о свом националном, верском, породичном и личном идентитету (Pathak & Mishra, 2017), те драгоцену педагошко средство у развоју целокупне личности детета (Каменская, 2016). Иако је несумњив

васпитни значај ових песама, истраживања показују да су у пракси све мање присутне (Baker & Mackinlay, 2006).

Успаванке су средство за ослобађање мајки од стреса, психолошке напетости и бриге у процесу одгајања детета. Изводећи их, оне исказују своје мисли и однос према различитим социјалним темама и дешавањима из свакодневног живота ослобађајући се тако негативних емоција и расположења (Јуванчић, 2009). Због њихове вредности, научници истичу неопходност да се мајке упознају са успаванкама и њиховом делотворношћу (Caine, 1991; Јуванчић, 2020).

Први подаци о српским народним успаванкама потичу од Вука Караџића, који их је сврстао међу лирске песме, тј. „песме које се певају деци пред спавање“ (Караџић, 1969, стр. 7). У домаћој литератури народне успаванке проучаване су са становишта књижевне теорије и праксе (Караџић, 1969; 1973; Марјановић, 2000; Марковић, 2003; Милинковић, 2010; Prstojević, 2012; Milinković i Ćutović, 2016), као и са аспекта наставне праксе (Шаранчић Чутура, 2007; Костић и Пурић, 2020). Оне су предмет проучавања етнолога (Ђорђевић, 1984; Петровић, 2004; Љубинковић, 2014), етномузиколога (Rihtman, 1974; Dević, 1975; Васиљевић, 2003; Кењаловић, 2014), као и педагога (Миодраговић, 2009; Бакић, 2010), и др. Међутим, изостало је њихово детаљније проучавање са становишта музичке педагогије. Из тог разлога, у овом раду ћемо покушати да дамо одређени допринос овом пољу педагошког деловања. Утврдићемо у којој мери васпитачи и родитељи деце предшколског узраста са територије централне Србије и Косова и Метохије познају народне успаванке и у којој мери их практикују у раду са децом.

Теоријске основе рада

Успаванке потичу из најстаријих времена, када се веровало у магију речи и песме. У прошлости је велики значај придаван *маишјској ђесми*. Сазнање да својим гласом може производити тонове какве не могу изводити остала жива бића, примитивном човеку је уливало снагу и веру у њихово далекосежно деловање. Песмом је настојао одобровољити и потчинити натприродна митска бића, која, према народном веровању, пребивају „у тами оног света“. Одувек су дан и ноћ у народу доживљавани као два различита временска периода, два света, при чему, према веровању, дан припада људима, а ноћ натприродним бићима. Бојећи их се, људи су одувек имали потребу да помоћу ритуала и ритуалних песама успостављају контакт са њима како би их умилостивили и одобровољили (Bratić, 1993). Према веровању, успаванке треба да обезбеде сигуран одлазак детета у сан, односно у простор ноћи, те да му помогну да се безбедно врати из тог простора (Ковачевић, 2006).

У првобитном друштву песма је била повезана са животним дешавањима и динамиком свакодневице. Човек је у своје песме уносио ритам кроз понављање покрета који су га током дана пратили у најразличитијим пољским радовима. Ово понављање у песми приликом успављивања – било да се ради о понављању стихова једноставне мелодије или покрета љуљања детета у колевци или на рукама – обезбеђивало је успављујуће и готово хипнотичко дејство. Првобитну магијску песму одликовао је узак опсег мелодије, непроменљивост мелодијског обрасца и његово понављање „с увек једнаким динамичким нијансирањем, како се не би ослабила снага њеног деловања“ (Andreis, 1951, стр. 20). Ове особине карактеришу традиционалне народне успаванке упућујући на њихово прастаро порекло и дочаравајући њихову архаичну лепоту.

У успаванкама су чести мотиви виле, свилени повој, сребрна и златна колевка, поједине биљке и животиње које имају симболичко значење. Спомињање вила указује на то да ове песме воде порекло из далеке прошлости, када је народ веровао у њихово постојање. Виле су заступљене у култу и религији Старих Словена и сматране су заштитницама бракова, младенаца и њиховог порода (Чајкановић, 1994). Петровић појашњава да „култ биљака и дрвета, који је код Старих Словена био изузетно поштован, до данас је сачувао своју симболику у успаванкама“ (Петровић, 2004, стр. 169–170). Чајкановић наводи да „чест мотив у успаванкама јесте ружа, која има изразито апотропејску моћ“ (Чајкановић, 1985, стр. 207). Према народном веровању, ружа може одагнати зле утицаје, па зато представља погодно место за рађање. И животиње су чест мотив у успаванкама у жељи да се њихова позитивна својства и особине пренесу на дете (*дисџар и радан као њчела, хийџар као ласџавиџа, мудар као змија*).

Важна је улога успаванки приликом успављивања детета, при чему се оно духовно и емотивно повезује са особом која га успављује (Марковић, 2003). Човеково субјективно емотивно стање током успављивања представља „израз осећајног и доживљеног чина, и одражава расположење пријатног спајања и саживљавања с процесом настајања сна као потребног вида свести“ (Марковић, 2003, стр. 122). Дете најчешће успављује мајка или неко из његовог најужег окружења – сестра, тетка, бака. У чину успављивања на дете се преносе лична осећања, оно што је општељудско и посебно и што је везано за културу народа којој дете припада. Буђење сензибилитета код детета и његово опуштање обезбеђује мајчино певушење и топлина њеног гласа. Емотивне речи, уз покрете љуљања, доприносе јединственом доживљају и духовном стању детета које се успављује. Изводећи нежне мелодије и стихове који детету уливају сигурност, мајка бди над дететом и његовим сном.

Успаванке се могу класификовати на *мушке* и *женске*. Поред мајки, бака и тетака, успаванке су певали и очеви, деде, ујаци и др. Њихова

композициона схема углавном је тројака: уводни део (нина-нуна, баји-буји); медијални део (жеља за здравље и срећу детета); завршни део, када дете утоне у сан, а мајка каже *иш* како би, према народном веровању, отерала од детета све оно што би могло да му поремети миран сан (Марјановић, 2000). У успаванкама је изражено богатство инвенције народног ствараоца који пажњу посвећује „дечјем бићу у повоју и његовој емоционалној топлини и духовности“ (Марјановић, 2000, стр. 103). У успаванкама су изостављена два типична елемента у дечјој песми, а то су раздраганост и игра. Они подстичу на покрет, смех и разиграност, што је у супротности са коначним циљем успаванке, која треба да умири дете и уведе га у сан. Успаванке се сврставају у област дечјег фолклора (Љубинковић, 2015). Истакнуто је да је дечји фолклор „сведок историјског детињства и духовног развоја човечанства, те да смо, уколико чак и фрагментарно упознамо наш дечји фолклор, на путу да разумемо и фолклор уопште“ (Љубинковић, 2014, стр. 180).

У радовима српских етномузиколога срећемо скроман број нотних записа успаванки, које по својој лепоти и значају не заостају за другим жанровима народне песме. Вук Караџић примећује да је забележено врло мало успаванки истичући да их у народу има, али их је тешко записати јер се мајке стиде да их певају странцу пошто „то не слуги на добро“, како се у народу верује (Dević, 1975, стр. 26). Рихтман потврђује сличан закључак и наводи да „због њихове интимне природе, успаванке ниједна мајка радо не открива. Само изузетно пристаје да покаже мелографу нешто од онога шта и како пјева“ (Рихтман, 1974, стр. 19). Примећено је да ни старија ћерка, која је пред удајом, не жели да мелографу отпева успаванку „вероватно из бојазни да се не би шта ружно помислило кад се ’зна’ да те пјесме умије да пјева само жена која је већ рађала, па се изговара да она то још не умије (...) Једино баке пристају, премда и оне нерадо, и то само када осјете пријатељску наклоност човјека и наслуге у њему способност да осјети и схвати топлину њихових осјећања“ (Исто, стр. 19). Лудвик Куба (Ludvik Kuba), због стидљивости извођача у Црној Гори, успео је да забележи тек две народне успаванке (Kuba, 1996).

За ову врсту песама карактеристична је импровизација. Уочено је да се у различитим успаванкама срећу исте речи, стихови и целе песничке слике (Милинковић, 2010). Доприноси се утиску „да су све успаванке сличне и да стилски и структурално представљају само различите варијанте једног устаљеног песничког модела“ (Милинковић, 2010, стр. 32). Свака од њих представља заокружену мело-поетску целину, што их чини јединственим творевинама. У успаванкама је уочена импровизаторска слобода, нарочито када је реч о тексту, док се напев углавном не мења. Поједини стихови понављани су више пута како би певач имао времена да осмисли нови стих (Rihtman, 1974). Наводи се да је певање успаванки организовано према принципима структуре кратког напева. Због потребе за једноставношћу песме, кратак напев често обухвата свега један стих, понекад чак и пола

стиха, силабичког карактера. Певање успаванке „треба да умирује дете упорним понављањем кратке музичке фразе, без промјене, без контраста и динамике, у уским границама мелодијског кретања. Монотонија што услед тога настаје, ма колико напев био занимљив, није недостатак који треба сузбити, већ функционално оправдана сврха“ (Rihtman, 1974, стр. 20). Подређен овој потреби, певач избегава да направи ефекат који би пореметио спокојну атмосферу. Интонација, мелодија, динамика, темпо, садржај, емотивни набој при певању успаванке су „подређени дететовом сну, чак и када се као успаванка пева и нека песма која то заправо није“ (Poterjahin Antonović, 2015). Уочено је да су успаванке често сетног карактера услед мајчине бригае и стрепње за будућност детета (Poterjahin Antonović, 2015).

Народне успаванке у прошлости биле су садржај патријархалног породичног васпитања. Забележени су ритуали у којима су мајке успављивале децу певушећи или нежно изговарајући одговарајуће стихове, тј. бајалице (Требјешанин, 2008). Српски педагози (Бакић, 1910; Ђорђевић, 1984; Миодраговић, 2009) посвећивали су пажњу традиционалном народном васпитању указујући на педагошку вредност народних успаванки. Савремени домаћи педагози и методичари истичу значај успаванки у афективном, когнитивном и социјалном развоју деце и у развоју говора.

Народне успаванке урезане су у колективну свест народа и интуитивно се преносе с генерације на генерацију. Нажалост, данас се изводе ређе него у прошлости. Оне нестају из свакодневне праксе и неопходно је посветити им већу пажњу и упознати родитеље и васпитаче са њиховом васпитнообразовном вредношћу и подстаћи их на коришћење ових садржаја. Подсећамо на неколико најлепших примера потпуно запостављених српских традиционалних народних успаванки са којима би, због естетских и етичких вредности, вредело упознати васпитаче и родитеље деце предшколског узраста: „Спавај, сине, сан те преварио“ (Васиљевић, 1996, стр. 29); „Лила, дуба“ (Rihtman, 1974, стр. 25); „Љуља, љуља сина Милована“ (Петровић, 1989, стр. 109); „Нина, нина, душо, нина“ (Милојевић, 2004, стр. 149); „Мајка сина у ружи родила“ (Васиљевић, 1953, стр. 296); „Нани, нани Саву, мало дете“ (Васиљевић, 2003, стр. 134); „Баји, буји, па ћеш ићи уји“ (Fracile, 1987, стр. 148); „Лули, лали, моје чедо мало“ (Васиљевић, 2008, стр. 90); „Љуља, љуља, љуљована“ (Rihtman, 1974, стр. 29); „Спавај, спавај, сине“ (Кењаловић, 2014, стр. 140).

Методолошки оквир истраживања

Предмет истраживања су српске традиционалне народне успаванке и њихова заступљеност у савременом васпитању и образовању деце предшколског узраста на територији централне Србије и Косова и Метохије.

Савремена научна истраживања указују на развојни потенцијал успаванки, па зато желимо да их актуализујемо и да подстакнемо родитеље и васпитаче да их чешће користе приликом успављивања деце. Истраживање је спроведено са циљем да се утврди у којој мери васпитачи и родитељи деце предшколског узраста на територији централне Србије и Косова и Метохије познају традиционалне народне успаванке и колико их користе у пракси. Полазна претпоставка у истраживању била је да васпитачи и родитељи деце предшколског узраста не познају довољно традиционалне народне успаванке и да их не користе у довољној мери у пракси, тј. приликом успављивања детета. У складу са циљем и хипотезом истраживања, формулисани су задаци истраживања, а то је утврдити: 1) у којој мери родитељи и васпитачи певају народне успаванке при успављивању деце; 2) које традиционалне народне успаванке умеју да певају; 3) у којој мери их познају у односу на уметничке успаванке; 4) да ли су заинтересовани за стручно образовање и усавршавање, те за упознавање народних успаванки. Посебне хипотезе гласе: 1) васпитачи и родитељи само понекад певају народне успаванке при успављивању деце; 2) умеју да певају мали број народних успаванки; 3) боље познају уметничке успаванке у односу на народне успаванке; 4) заинтересовани су за стручно образовање и усавршавање, те за упознавање народних успаванки. Истраживање је спроведено у 26 предшколских установа на територији централне Србије (14) и Косова и Метохије (12), у периоду од маја до септембра 2021. године.⁵ Анкетирањем је обухваћено укупно 692 испитаника – 340 родитеља (49,1%) и 352 васпитача (50,9%). Обрада података добијених истраживањем обављена је комбинованом квалитативном и стандардном квантитативном анализом. Подаци су обрађени помоћу програма SPSS за статистичку обраду, а од статистичких мера и поступака коришћене су фреквенције, проценти, аритметичка средина и стандардна девијација, т-тест и хи-квадрат тест.

⁵ Резултати истраживања представљени у овом раду део су обимнијег истраживања које је за циљ имало да се утврди у којој мери је искоришћен васпитнообразовни потенцијал традиционалних народних успаванки у савременој породици и у предшколској установи. Истраживање је спроведено у следећим предшколским установама у централној Србији: ПУ „Радост“ – Врњачка Бања, ПУ „Наше дете“ – Шабац, ПУ „Олга Јовичић Рита“ – Краљево, ПУ „Ђурђевдан“ – Крагујевац, ПУ „Ната Вељковић“ – Крушевац, ПУ „Бисери“ – Трстеник, „Наше дете“ – Врање, ПУ „Сунце“ – Куршумлија, ПУ „Пчелица“ – Ниш, ПУ „Радост“ – Чачак, ПУ „Моје детињство“ – Чачак, ПУ „Мимиленд“ – Чачак, ПУ „Нада Наумовић“ – Крагујевац, ПУ „Весело детињство“ – Рашка. На Косову и Метохији истраживање је спроведено у следећим ПУ установама: ПУ „Ђурђевак“ – Доња Брњица, ПУ „Наша радост“ – Лепосавић, ПУ „Наша радост“ – Угљаре, Косово Поље, ПУ „Лане“ – Звечан, ПУ „Весело детињство“ – Лешак, ПУ „Ђурђевак“ – Лапље Село, ПУ „Косовски божур“ – Бабин Мост, ПУ „Доситеј Обрадовић“ – Јањина Вода, ПУ „Доситеј Обрадовић“ – Црквена Водица, ПУ „Ђурђевак“ – Грачаница, ПУ „Ђурђевак“ – Чаглавица, ПУ „Цар Константин и царица Јелена“ – Прилуке.

Резултати истраживања

Први истраживачки задатак био је утврдити у којој мери васпитачи и родитељи певају народне успаванке при успављивању деце. Хтели смо да сазнамо следеће: 1) у којој мери су се родитељи и васпитачи досад интересовали за народне успаванке; 2) у којој мери их изводе приликом успављивања деце.

Табела 1. У којој мери сте се досад интересовали за народне успаванке?

		Веома много	Много	Осредње	Мало	Нисам био/ла заинтересован/а за народне успаванке	Укупно
Родитељи	<i>f</i>	20	55	175	71	14	335
	%	6,0%	16,4%	52,2%	21,2%	4,2%	100,0%
Васпитачи	<i>f</i>	24	57	170	75	19	345
	%	7,0%	16,5%	49,3%	21,7%	5,5%	100,0%
Укупно	<i>f</i>	44	112	345	146	33	680
	%	6,5%	16,5%	50,7%	21,5%	4,9%	100,0%
$\chi^2 = 1.19 \quad df = 4 \quad p = 0,88$							

Нешто више од половине испитаника (50,7%) изјаснило се да су се *осредње* интересовали за народне успаванке (табела 1). Међутим, значајан део испитаника *мало* се интересовало за народне успаванке (21,5%), а има и оних који *нису били заинтересовани* за ове песме (4,9%). Не постоји статистички значајна разлика између васпитача и родитеља када је у питању заинтересованост за овај жанр песме ($\chi^2 = 1,19$, $df = 4$, $p = 0,88$).

Табела 2. Уколико певате деци народне успаванке, у којој мери то чините?

		Свакодневно	Често	Понекад	Веома ретко	Укупно
Родитељи	<i>f</i>	58	104	108	36	306
	%	19,0%	34,0%	35,3%	11,8%	100,0%
Васпитачи	<i>f</i>	30	76	123	76	305
	%	9,8%	24,9%	40,3%	24,9%	100,0%
Укупно	<i>f</i>	88	180	231	112	611
	%	14,4%	29,5%	37,8%	18,3%	100,0%
$\chi^2 = 28.52 \quad df = 3 \quad p = 0,00^*$						

Према табели 2, више од трећине испитаника (37,8%) *понекад* пева деци народне успаванке пред спавање, а нешто мање од трећине њих (29,5%) то чини *често*. *Веома ретко* народне успаванке пева 18,3% испитаника, док је мали број оних који то практикују *свакодневно* (14,4%). Међутим, утврђено је да постоји статистички значајна разлика (на нивоу 0,01) између васпитача и родитеља у певању народних успаванки пред спавање ($\chi^2 = 28,52$, $df = 3$, $p = 0,00$). Наиме, родитељи у већој мери певају народне успаванке у односу на васпитаче – *свакодневно* и *често* 53,0%

наспрам 34,7% васпитача. Анализом одговора испитаника закључујемо да је већина васпитача и родитеља *осредње* заинтересована за народне усаванке, те да их *јонекад* певају деци пред спавање, што иде у прилог нашој првој помоћној хипотези: *васпитачи и родитељи јонекад певају народне усаванке при усављивању деце.*

Други истраживачки задатак био је утврдити које традиционалне народне усаванке умеју да певају васпитачи и родитељи деце предшколског узраста. У оквиру овог задатка занимало нас је: 1) које традиционалне народне усаванке испитаници умеју да отпевају; 2) где су их научили.

Табела 3. Наведите традиционалне народне усаванке које бисте умели да отпевате деци

	Одговори		% од броја анкетираних који су одговорили на питање (од 585)
	Број	% од укупног броја одговора (од 1135)	
Љуља, љуља, љушке	185	16,30%	31,60%
Нуна, нуна, нушке	117	10,30%	20,00%
Мајка Јову у ружи родила	87	7,70%	14,90%
Спавај, чедо, родила те мајка	38	3,30%	6,50%
Нинај, нинај, драго моје	37	3,30%	6,30%
Буји, паји	25	2,20%	4,30%
Нуна, нуна, нунача	24	2,10%	4,10%
Нина нана	19	1,70%	3,20%
Спавај, спавај, душо мила	19	1,70%	3,20%
Санак оде на улицу	14	1,20%	2,40%
Дођи, сине, из горице	8	0,70%	1,40%
Спавај, спавај, злато моје	7	0,60%	1,20%
Љуљо моја мована	6	0,50%	1,00%
Заспи ми, заспи, детенце	5	0,40%	0,90%
Нина, нина, нина мајка сина	4	0,40%	0,70%
Иш, кокоте шарадане	3	0,30%	0,50%
Иш, пауне златопере	2	0,20%	0,30%
Љуља баба дете, што га не зовете	2	0,20%	0,30%
Нина, нина, дође стрина	1	0,10%	0,20%
Погрешно наведена песма, усаванка	532	46,9%	–
Укупно	1135	100,0%	–

Од укупно 692 испитаника, њих 585 (84,5%) дало је одговор на ово питање, док 107 (15,5%) испитаника није навело ни једну народну усаванку. Дато је укупно 1135 одговора (јер су појединачно наводили више наслова), од којих је тачних 603 (53,1%), који се огледају у 19 наслова овде наведених народних усаванки. Нетачних одговора је 532 (46,9%). Наиме, испитаници су наводили наслове песама које не припадају жанру народне усаванке. Скоро трећина испитаника која је одговорила на ово питање

навела је успаванку „Љуља, љуља, љушке“ (31,60%), док је око 20,00% њих навело успаванку „Нуна, нуна, нушке“. Испитаници су у малом проценту (испод 10%) навели и остале народне успаванке које би умели да отпевају (табела 3).

Табела 4. Где сте научили наведене успаванке?

	Одговори		% од броја анкетираних који су одговорили (од 660)
	Број	% од укупног броја одговора (од 838)	
Научио/ла сам их током детињства у породици	515	61,5%	78,0%
Научио/ла сам их у вртићу	102	12,2%	15,5%
Из литературе	66	7,9%	10,0%
Са Јутјуба	155	18,5%	23,5%
Укупно	838	100,0%	127,0%

Већина испитаника (78,0%) који су дали одговор на ово питање наводе да су успаванке научили у *крућу породице*, током детињства (табела 4). Скоро четвртина испитаника (23,5%) ове песме упознала је путем Јутјуба (YouTube). Свега 15,5% њих навело је да су народне успаванке *научили у вртићу*, а око 10,0% испитаника каже да их знају *из лијерајуре*. Анализирајући одговоре везане за други истраживачки задатак, увиђамо да већина испитаника познаје *мали број* народних успаванки које су, углавном, запамтили у детињству. Добијени одговори потврђују нашу другу помоћну хипотезу, а то је да васпитачи и родитељи деце предшколског узраста умеју да певају мали број традиционалних народних успаванки.

Трећи истраживачки задатак био је утврдити у којој мери васпитачи и родитељи познају народне успаванке у односу на уметничке. У оквиру овог задатка занимало нас је следеће: 1) да ли васпитачи и родитељи радије певају традиционалне или уметничке успаванке; 2) које уметничке успаванке познају; 3) уколико не изводе традиционалне успаванке, из ког разлога то не чине.

Табела 5. Уколико певате успаванке деци пред спавање, да ли радије изводите традиционалне народне успаванке или уметничке/компоноване?

		Традиционалне народне успаванке	Уметничке/компоноване успаванке	Подједнако и једне и друге	Укупно
Родитељи	<i>N</i>	104	99	101	304
	%	34,2%	32,6%	33,2%	100,0%
Васпитачи	<i>N</i>	86	95	117	298
	%	28,9%	31,9%	39,3%	100,0%
Укупно	<i>N</i>	190	194	218	602
	%	31,6%	32,2%	36,2%	100,0%

$\chi^2 = 2,90$ $df = 2$ $p = 0,23$

Одговори испитаника на ово питање су подељени (табела 5). Наиме, око 31,6% анкетираних родитеља и васпитача радије изводи традиционалне народне успаванке, док око трећина њих (32,2%) предност даје уметничким успаванкама. Нешто више од трећине испитаника (36,2%) *јодједнако* изводи и једне и друге успаванке. Не постоји статистички значајна разлика између васпитача и родитеља у одговору на ово питање ($\chi^2 = 2,90$, $df = 2$, $p = 0,23$). Одговори васпитача и родитеља су слични, једино што родитељи у нешто већем проценту *више* изводе народне успаванке (34,2% наспрам 28,9%), а васпитачи у већем проценту *јодједнако* изводе народне и уметничке успаванке – 39,3% према 33,2% родитеља.

Дато је укупно 1248 одговора (испитаници су наводили више наслова песама), од којих је 1058 (84,8%) тачних и 190 (15,2%) нетачних одговора. Неупоредиво мање грешили су код навођења уметничких успаванки у односу на народне. Међу најизвођенијим уметничким успаванкама навели су: „Сијај, сијај, звездице“ / „Блистај, блистај, звездо мала“ – француска успаванка (33,50%), „Моја мама дивно прича“ (29,00%), „Имам једног меду плишаног“ (23,40%), „Успаванка за мрава“ (19,80%), „Мама воли бебу“ (14,70%), „Сањајте“ (11,40%), „Лаку ноћ, децо“ (10,30%) и остале, које испитаници изводе у мањем броју (испод 10%).

Табела 6. Уколико деци не певате традиционалне народне успаванке, из којих разлога то не чините?

		Родитељи	Васпитачи	Укупно
Не познајем их довољно	N	129	116	245
	%	61,7%	53,2%	57,4%
Сматрам да не умем да их лепо отпевам	N	49	71	120
	%	23,4%	32,6%	28,1%
Не волим да певам	N	7	14	21
	%	3,3%	6,4%	4,9%
Због недостатка времена	N	28	26	54
	%	13,4%	11,9%	12,6%
Због умора	N	10	8	18
	%	4,8%	3,7%	4,2%
Деца не желе	N	9	7	16
	%	4,3%	3,2%	3,7%
Читамо књиге уместо успаванки	N	3	3	6
	%	1,4%	1,4%	1,4%
Нема потребе, деца сама заспе и без успаванки	N	2	2	4
	%	1,0%	0,9%	0,9%
Певамо, свирамо, слушамо другу врсту музике	N	0	4	4
	%	0,0%	1,8%	0,9%
Немам навику	N	0	2	2
	%	0,0%	0,9%	0,5%

Због узраста деце	<i>N</i>	0	1	1
	%	0,0%	0,5%	0,2%
Више воле уметничке успаванке	<i>N</i>	0	1	1
	%	0,0%	0,5%	0,2%
Укупно	<i>N</i>	209	218	427

Занимали су нас разлози због којих испитаници не изводе традиционалне народне успаванке. Већина њих (57,4%) као главни разлог наводи *недовољно ђознавање ових ђесама* (табела 6). Око 28,1% испитаника сматра да *не уме да леђо ођђева успаванке*, па их зато не изводе. Ипак, 12,6% испитаника наводи да не пева деци успаванке због недостатка времена. Васпитачи и родитељи изјаснили су се да приликом успављивања деце равномерно користе народне и уметничке успаванке, али је истраживањем утврђено да познају већи број уметничких успаванки, што потврђује нашу трећу помоћну хипотезу да васпитачи и родитељи деце боље познају уметничке успаванке у односу на народне успаванке.

Четврти истраживачки задатак био је утврдити у којој мери су родитељи и васпитачи заинтересовани за упознавање народних успаванки у оквиру стручног семинара. С тим у вези, занимало нас је следеће: 1) у којој мери су родитељи и васпитачи заинтересовани да науче традиционалне народне успаванке; 2) у којој мери би их изводили деци уколико се оспособе за њихово извођење.

Табела 7. У којој мери сте заинтересовани за похађање семинара на коме бисте научили да певате традиционалне народне успаванке?

		Веома сам заинтересован/а	Заинтересован/а сам	Нисам заинтересован/а	Укупно
Родитељи	<i>f</i>	61	124	146	331
	%	18,4%	37,5%	44,1%	100,0%
Васпитачи	<i>f</i>	99	167	78	344
	%	28,8%	48,5%	22,7%	100,0%
Укупно	<i>f</i>	160	291	224	675
	%	23,7%	43,1%	33,2%	100,0%
$\chi^2 = 35.79 \quad df = 2 \quad p = 0.00^*$					

Већи број испитаника, њих 291 (43,1%), изјаснио се да је *заинђересован* за похађање семинара на коме би се обучио за извођење народних успаванки (табела 7). Значајан део њих – 160 (23,7%), *веома је заинђересован* за овакве семинаре, али је, исто тако, немали број оних испитаника који *нису заинђересовани* за такав семинар – 224 (33,2%). Такође, утврђено је да постоји статистички значајна разлика (на нивоу 0,01) између анкетираних родитеља и васпитача када је у питању заинтересованост за похађање семинара ($\chi^2 = 35,79$, $df = 2$, $p = 0,00$). Више од три четвртине

васпитача (77,3%) *заинтересовано* је или *веома заинтересовано* за похађање семинара у односу на 55,9% родитеља који су *заинтересовани* и *веома заинтересовани*. Међутим, *није заинтересован* значајан број родитеља (44,1%) и васпитача (22,7%).

Табела 8. У којој мери бисте певали народне успаванке деци уколико их научите?

		Сваког дана	Често	Понекад	Укупно
Родитељи	<i>f</i>	52	144	109	305
	%	17,0%	47,2%	35,7%	100,0%
Васпитачи	<i>f</i>	48	178	110	336
	%	14,3%	53,0%	32,7%	100,0%
Укупно	<i>f</i>	100	322	219	641
	%	15,6%	50,2%	34,2%	100,0%
$\chi^2 = 2.26 \quad df = 2 \quad p = 0.32$					

Према табели 8, нешто више од половине испитаника који су одговорили на ово питање, њих 322 (53,0%), *често* би певало народне успаванке деци уколико би их научили. Не постоји статистички значајна разлика између анкетираних родитеља и васпитача у одговору на ово питање ($\chi^2 = 2,26$, $df = 2$, $p = 0,32$) - и једни и други би у сличној мери певали успаванке када би их научили. Тако би *сваког дана* или *често* певало 64,2% родитеља и 67,3% васпитача, док би *понекад* то чинило 35,7% родитеља и 32,7% васпитача. Овим је потврђена и наша четврта помоћна хипотеза да су васпитачи и родитељи заинтересовани за стручно образовање и усавршавање, те за упознавање народних успаванки.

Дискусија

Истраживањем је утврђено да се у досадашњем раду већина родитеља и васпитача *осредње* и *мало заинтересовала* за певање успаванки. Када их певају деци, родитељи то чине чешће у односу на васпитаче. Очекивано је да се у кругу породице успаванкама поклања већа пажња. Предшколске установе су место где би, такође, требало да овим садржајима буде посвећена пуна пажња с обзиром на њихову велику васпитнообразовну вредност. Овакав резултат је у сагласности са одговорима испитаника представљеним у табели 4, где се види да је највећи број оних који су одговорили да су успаванке научили у кругу породице.

Утврђено је да су најизвођеније народне успаванке „Нуна, нуна, нушке“ и „Љуља, љуља, љушке“, за које сматрамо да су варијанте једне исте успаванке. Обе верзије сматрају се најстаријим забележеним примерима српских народних успаванки. Скоро четвртину испитаника навела је Јутјуб

као извор информација о успаванкама. Трагајући за народним успаванкама на интернету, наишли смо углавном на текстове успаванки које су испитаници наводили, док је свега неколико мелодијских примера српских народних успаванки („Крилати ат“ и „Нуна, нина, нена“). Претпостављамо да су се родитељи и васпитачи позивали на текстове успаванки који су подложни музичкој импровизацији, што је и карактеристично за успаванке.

Истраживање је показало да су испитаници били сигурнији у навођењу назива уметничких успаванки које знају да отпевају у односу на традиционалне народне успаванке, што не чуди, с обзиром на то да су на Јутјубу углавном доступне уметничке успаванке.

Као разлог за неизвођење традиционалних народних успаванки испитаници су, углавном, навели њихово непознавање, док је трећина њих навела да их не пева довољно добро или лепо. То не би требало да буде разлог за неизвођење ових песама, јер је за дете мајчин глас најлепши и најважнији. Бјерквол наводи да је „у овом гласу похрањена [...] свеукупна мајчина љубав [...]. Врло је важно да детету буде доступна посебна осећајност и комуникацијска снага коју има мајчина, односно очева песма. Зато – певајте са својом новорођеном децом и ви који сте непоправљиви антислухисти“ (Bjerkvol, 2005, стр. 38). Истакнуто је да није битно како неко пева, већ са колико љубави пева. Јуванчић додаје како је „битна [...] пажња која се даје приматељу, најчешће дјетету“ (Јуванчић, 2020). Занимљиво је да 12,6% испитаника наводи да деци не пева успаванке услед недостатка времена. Брзи темпо живота доводи до оптерећености и замора људи и до недостатка енергије, што се на различите начине негативно рефлектује и на квалитет породичног живота. У условима оптерећености разним проблемима које намеће савремени живот, успаванке могу да буду корисно средство и врста терапије за релаксацију, па би мајке требало да их практикују, што стручњаци који се баве овом проблематиком и препоручују (Јуванчић, 2020).

Већина испитаника заинтересована је за упознавање народних успаванки у оквиру стручних семинара. Готово трећина њих се изјаснила да није заинтересована за њихово упознавање. Због овако високог процента незаинтересованих родитеља и васпитача за упознавање народних успаванки неопходно је указати на њихову друштвену и педагошку вредност. Ове песме остају несвесно у звучним наслагама дететовог музичког искуства. Статистичком анализом утврђено је да васпитачи предњаче по афирмативним одговорима када је реч о заинтересованости за стручне семинаре. Указује се на њихову развијенију свест о педагошкој вредности традиционалних народних успаванки. Музички педагози морају пронаћи начин како да ову врсту песама учине доступном у васпитнообразовној пракси.

Истраживање је указало да васпитачи и родитељи деце предшколског узраста на територији централне Србије и Косова и Метохије *ионекад певају и традиционалне народне успаванке ириликком успављивања деце* (табеле 1

и 2); знају да певају мали број традиционалних народних усјаванки (табеле 3 и 4); боље познају уметничке усјаванке у односу на народне усјаванке (табеле 5 и 6). На основу доказаних помоћних хипотеза намеће се закључак да васпитачи и родитељи деце предшколској узраста не познају довољно традиционалне народне усјаванке и не користе их у довољној мери у пракси, што је била полазна хипотеза која је овим истраживањем и потврђена. Утврђено је да су васпитачи и родитељи деце предшколског узраста заинтересовани да науче традиционалне народне усјаванке кроз учешће на стручним семинарима, како би их чешће примењивали у пракси (табеле 7 и 8), али и, поред семинара, могуће је понудити и друге садржаје. На основу одговора који је дат у самом истраживању од стране анкетираних родитеља, истакнуто је да су се они са усјаванкама упознали у највећој мери путем Јутјуб канала. Према томе, једна од могућности је да се усјаванке отпевају уз квалитетне вокале и инструменталне аранжмане, професионално сниме и поставе на Јутјуб канал, друштвене мреже или це-де.

Закључак

Усјаванке се третирају као музички садржаји који треба да допринесу пријатној атмосфери и психолошкој опуштености детета пред спавање. Теоријско проучавање усјаванки указује на њихову далеко сврсисходнију улогу у процесу васпитања деце предшколског узраста. Оне остају несвесно у звучним наслагама дететовог музичког искуства и изузетно су вредна основа за почетак рада на (а)перцепцији и свесном слушању музике, природном развоју вокалне технике код детета. Својом мело-поетском и ритмичком структуром, народне усјаванке детету пружају прве музичке доживљаје, па су то садржаји од изузетног значаја за рани музички развој и естетско васпитање. Слушајући нежну мајчину песму и речи, дете упознаје музичку културу свога народа, усваја *фонетску мају* језика народа коме припада, навикава се на интонацију и ритам матерњег језика, учи речи и обогаћује свој речник. Омогућавају да дете осети љубав, нежност, мир и сигурност и тако лакше утоне у сан истовремено доприносећи његовом емоционалном и психофизичком напретку и развоју. Ове песме детету пружају прва сазнања о животној и друштвеној средини у којој је рођено, о култури, традицији и обичајима његовог народа развијајући тако свест о културном и националном идентитету. Народне усјаванке доприносе развоју свести о дужностима и обавезама како у породици тако и у друштвеној заједници, па су снажно средство моралног васпитања.

Резултати емпиријског истраживања указали су на запостављеност народних усјаванки у предшколској васпитнообразовној пракси на простору централне Србије и Косова и Метохије, што обавезује музичке

педагоге да овој проблематици посвете значајнију пажњу. Због делотворности и васпитнообразовне вредности, закључено је да је неопходно осмислити стратегију њиховог промовисања и упознавања васпитача и родитеља деце предшколског узраста са овим жанром народне песме.

Потребно је извршити избор народних успаванки и представити их у оквиру јединственог приручника за родитеље и васпитаче. Овај приручник треба да садржи и аудио компакт-диск са примерима народних успаванки, као и методичка упутства за њихово коришћење. Било би значајно обучити родитеље и васпитаче за њихово извођење. Овако свеобухватан приручник имао би свој практични, педагошки и друштвени смисао и значај. Његов практични значај огледао би се у обogaћивању васпитнообразовне праксе (у породици и вртићу) квалитетним педагошким садржајима. Ови садржаји допринели би музичком и свеукупном васпитању и развоју деце предшколског узраста, што су задаци од педагошког и националног значаја. Заступљеност народних успаванки у процесу предшколског васпитања и образовања допринела би неговању и очувању традиционалне музичке културе свога народа и подстакла би бригу о националним и друштвеним вредностима. Закључено је да су традиционалне народне успаванке драгоцен садржај музичког и свеукупног васпитања и образовања деце предшколског узраста. Из тог разлога треба да буду заступљеније у породичном и институционализованом васпитању и образовању.

Литература

- Бакић, В. (1910). *Српско родољубље и ошачасивољубље*, књ. 4. Београд: Задужбина Димитрија Стаменковића.
- Васиљевић, З. (1996). *Српско музичко благо, Цветник српских народних њесама*, књ. I. Београд: Просвета.
- Васиљевић, З. (2003). *Народне мелодије с Косова и Метихије*. Београд – Књажевац: Београдска књига – Нота.
- Васиљевић, З. (2008). *Зайиси народних њесама, Србија*. Књажевац: Нота.
- Васиљевић, М. (1953). *Народне мелодије из Санџака*. Београд: Научна књига.
- Ђорђевић, Т. (1984). *Наши народни живои*, књ. IV. Београд: Просвета.
- Каменская, О. А. (2016). Колыбельная песня как источник формирования личности ребёнка-дошкольника. *Вопросы дошкольной педагогики*, 3 (6), 33–35.
- Караџић, В. (1969). *Српске народне њјесме*. Београд: Просвета.
- Караџић, В. (1973). *Српске народне њјесме. Из необјављених рукописа*. Београд: САНУ.
- Кењаловић, М. (2014). *Пјесмо моја родишеља моја*. Бањалука: Академија наука и умјетности Републике Српске.
- Костић, Љ. и Пурић, Д. (2020). Васпитач и избор успаванки у активностима са децом предшколског узраста. *Иновације у настави*, 4, 46–60.

- Љубинковић, Н. (2014). *Наши далеки ѡреци: еѡномиѡлошке сѡудије*. Београд: Српска књижевна задруга.
- Марјановић, В. (2000). *Књижевности за децу и младе*, књ. 1. Београд: Виша школа за образовање васпитача у Београду.
- Марковић, С. (2003). *Зайиси о књижевности за децу III: ѡјаве, жанрови, рецеѡција*. Београд: Београдска књига.
- Милинковић, М. (2010). *Нацрт за ѡериодизацију срѡске књижевности за децу*. Нови Сад: Међународни центар књижевности за децу Змајеве дечје игре.
- Милојевић, М. (2004). *Народне ѡсеме и ѡире са Косова и Меѡхоије*. Београд: Завод за уѡбенике и наставна средства – Карић фондација.
- Миодраговић, Ј. (2009). *Народна ѡедаѡија у Срба, или како наш народ ѡодиже ѡород свој*. Београд: РТС.
- Петровић, Р. (1989). *Срѡска народна музика*. Београд: Српска академија наука и уметности.
- Петровић, С. (2004). *Срѡска миѡлоѡија у веровању, обичајима и рѡијуалу*. Београд: Алфа – Невен.
- Пугач, С. (2014). *Значение колыбельной песни для развития ребенка*. Санкт-Петербург: Государственное бюджетное дошкольное образовательное учреждение детский сад №102 комбинированного вида Невского района Санкт-Петербурга.
- Радынова, О. П. (2015). Народные колыбельные как средство формирования основ музыкальной культуры детей дошкольного возраста. *Наука и школа*, 4, 144-149.
- Стошић, А. (2016). Функционалност уѡбеничког комплета у развоју вокалних способности ученика млађих разреда основне школе. *Иновације у насѡави*, 29 (1), 60-76.
- Требјешанин, Ж. (2008). *Предсѡава о дѡшеѡу у срѡској кулѡури*. Београд: Софос.
- Чажановић, В. (1985). *Речник срѡских народних веровања о бѡлкама*. Београд: САНУ.
- Чажановић, В. (1994). *Сѡудије из срѡске релиѡије и фолклора 1925–1942*, књ. II. Београд: Српска књижевна задруга.
- Шаранчић Чутура, С. (2007). Могућности тумачења усмене лирске поезије као школске лектире. *Норма*, XII (2-3), 105-116.
- Andreis, J. (1951). *Historija muzike, I dio*. Zagreb: Školska knjiga.
- Baker, F. & Mackinlay, E. (2006). Sing, Soothe and Sleep: A Lullaby Education Programme for First-Time Mothers. *British Journal of Music Education*, 23(2), 147-160.
- Bjerkvol, N. R. (2005). *Nadahnuo biće*. Београд: Plato.
- Bratić, D. (1993). *Gluvo doba, predstave o noći u narodnoj religiji Srba*. Београд: Plato.
- Caine, J. (1991). The Effects of Music on the Selected Stress Behaviours, Weight, Caloric and Formula Intake, and Length of Hospital Stay of Premature and Low Birth Weight Neonates in a Newborn Intensive Care Unit. *Journal of Music Therapy*, 28(4), 180-192.
- Dević, D. (1975). *Uvod u osnove Etnomuzikologije, I deo*. Београд: Univerzitet umetnosti u Beogradu.
- Elijade, M. (1991). *Istorija verovanja i religijskih ideja, I deo*. Београд: Prosveta.

- Emeksiz, A. (2011). Are Lullabies to Sleep. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 143–156.
- Fracile, N. (1987). *Vokalni muzički folklor Srba i Rumuna u Vojvodini – komparativna proučavanja*, knj. 2. Novi Sad: Matica srpska, Odeljenje za scenske umetnosti i muziku.
- Güneş, H. & Güneş, N. (2012). The Effects of Lullabies on Children. *International Journal of Business and Social Science*, 3(7), 316–321.
- Juvančić, K. (2009). Ko se prebudijo „Nine nane“ in „Aje tutaje“. Etnomuzikološke raziskave uspavank. *Traditiones*, 38(1), 275–286.
- Juvančić, K. (2020). Mogu li nam uspavanke pomoći da se osećamo bolje. Preuzeto 1. 10. 2021. sa: <https://www.buro247.hr/kultura/ekspert/mogu-li-nam-uspavanke-pomoci-da-se-osjecamo-bolje-katarina-juvancic-kaze-da.html>
- Kovačević, I. (2006). *Mit i umetnost*. Beograd: Filozofski fakultet.
- Kovačević, K. (1974). *Uspavanke. Muzička enciklopedija 3*. Zagreb: Jugoslovenski leksikografski zavod.
- Kuba, L. (1996). *U Crnoj Gori, putevi preduzeti sa namjerom sakupljanja narodnih pjesama (1890–1891)*. Podgorica: Biblioteka Svjedočanstva.
- Milinković, M. i Čutović, M. (2016). Kraće usmene forme u funkciji razvoja govora kod dece predškolskog uzrasta. U: E. Kopas Vukašinović i B. Stojanović (ur.), *Savremeno predškolsko obrazovanje i vaspitanje: izazovi i dileme (77–85)*. Jagodina: Fakultet pedagoških nauka Univerziteta u Kragujevcu.
- Nadakumara, U. (2017). *Lullabies Enrich Child Linguistic Development*. Retrieved on October 2021 from: https://www.academia.edu/34634494/Lullabies_enrich_child_lingustic_development.
- Pathak, V. & Mishra, Sh. (2017). Psychological Effect of Lullabies in Child Development. *Indian Journal of Positive Psychology*, 8(4), 677–680.
- Poterjahin Antonović, T. (2015). *Uspavanke*. Preuzeto 27. novembra 2021. sa: <http://www.omaja.rs/omajin-vajat/uspavanke>
- Prstojević, V. (2012). Usmena uspavanke u književnom, socijalnom i obrednom kontekstu. *Zbornik radova Visoke škole strukovnih studija za obrazovanje vaspitača*, 7 (1), 63–79.
- Reynolds, A. M. & Burton, S. L. (2017). Serve and Return: Communication Foundations for Early Childhood Music Policy Stakeholders. *Arts Education Policy Review*, 118(3), 140–153.
- Rihtman, C. (1974). *Zbornik napjeva narodnih pjesama Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.
- Takayuki, N. & Trehub, S. E. (2004). Infants' Responsiveness to Maternal Speech and Singing. *Infant Behavior & Development*, 27, 455–464.

Petar M. ILIĆ

University of Priština in Kosovska Mitrovica
Faculty of Arts

Andelka M. KOVAČ

PI Primary Music School East New Sarajevo, RS, BIH

Biljana M. PAVLOVIĆ BELOJICA

University of Priština in Kosovska Mitrovica
Faculty of Teacher Education, Prizren – Leposavić

The Specificity and the Availability of the Folk Lullabies at the Preschool Educational and Upbringing Practice

Summary

In this work we show the results of the research aimed at establishing the extent to which educators and parents of the preschool-age kids in Central Serbia and Kosovo and Metohija know the Serbian folk lullabies and use them to send kids to bed. The research results point to the exceptional educational effectiveness and meaning of the folk lullabies but also to their underutilization for both the family-wise and system-wise education and upbringing of the preschool-age kids. We found that the teachers and parents of the preschool-age kids do sometimes sing the traditional folk lullabies while sending kids to bed, can sing a few traditional folk lullabies, and are more aware of the contemporary lullabies instead. We learned that the teachers and the parents of the preschool-age kids do not know the traditional folk lullabies sufficiently enough and therefore do not use them accordingly within the practice, which was the initial hypothesis of the research. The teachers and the parents of the preschool-age kids are interested in learning about the traditional folk lullabies by taking part in the seminars, which would contribute to a greater presence of this type of content within educational and upbringing practice. The conclusion states the necessity for envisioned strategy to promote and familiarise the teachers and the parents with the traditional folk lullabies. There is a need for an instructional booklet containing the selected examples of the folk lullabies, for familiarizing the teachers and the parents with its historical and pedagogical value, and for training them to perform these lullabies. That way they would understand the constructive role the lullabies play at the upbringing, educating, and shaping the national identity.

Keywords: Serbian folk lullabies; preschool-age kids; musical pedagogy.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом *Creative Commons ауторство-некомерцијално 4.0 међународна* (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International* license (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).